

541
100
102
103

www.ketab.ir

معماری ایرانی در عصر صفوی

آرژان احمدی

www.ketab.ir

انتشارات پورصائب

معماری ایرانی در عصر صفوی

نویسنده: آراد اسکندری

طرح جلد و متن: جواد واعظی

نوبت انتشار: اول - ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۴۰۰ نسخه

قیمت: ۴۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۹۸-۷۲-۶

م. جباریان معلم، مجتمع ناشران، طبقه دوم، پلاک ۲۴۳
poursaebpublication@gmail.com

ارتباط با مشتریان: ۰۹۱۹۵۳۱۲۳۰۱

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

سرشناسه: اسکندری، آراد، ۱۳۹۸-

عنوان و نام پدیدآور: معماری ایرانی در عصر صفوی / نویسنده آراد اسکندری

مشخصات نشر: قم، پورصائب، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۳۰۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۹۸-۷۲-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: معماری صفوی -- ایران

موضوع: Architecture, Safavid -- Iran

موضوع: معماری صفوی -- ایران -- اصفهان

موضوع: Architecture, Safavid -- Iran -- Esfahan

موضوع: معماری اسلامی -- ایران

موضوع: Islamic architecture -- Iran

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ عم ۵الف/ ۱۴۸۳ NA

رده‌بندی دیوبی: ۷۲۰/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۳۳۳۸۴

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۳	درباره دولت صفوی
۱۷	تأثیرات صفویان در تاریخ هنر ایران
۲۱	ظهور تیموریان
۲۴	تصوف در بلاد عثمانی
۲۷	حکمت شیعی و عرفان
۳۰	تسنن دوازده امامی
۳۴	نهضت‌ها و دولتهای شیعی
۳۶	نقش فقه‌های شیعه در ظهور حکومت صفوی
۳۸	سلسله صفوی
۴۴	شیخ صدرالدین موسی
۴۵	اخواجه علی
۴۸	سلطان جنید و سلطان حمید
۵۱	قیام شاه اسماعیل صفوی
۵۴	نهضت صفوی
۵۷	غلبه تشیع
۶۰	نتایج
۶۵	هنر در دولت صفویان
۶۵	جایگاه هنر در دولت صفوی
۶۷	معرفی اجمالی شهر اصفهان

۶۸	معماری دوره صفوی
۷۱	مکان‌های دیدنی و تاریخی
۷۳	چکیده‌ای کوتاه از هنر دوره صفوی
۷۵	ویژگی‌های معماری دوره صفویه
۷۹	شهرسازی
۸۴	ساخت و ساز
۸۴	الف) ایوان فضایی احیاء شده
۸۵	ب) نقوشات در بلائها (ته رنگها)
۸۷	ج) نقوشات در پوششها و جای‌گذاری پایه‌ها و دیوارها
۹۰	د) گچ‌ها
۹۰	آمودها (تزیینات با الحاقات غیرسازه‌ای)
۹۱	الف - کاری هفت رنگ
۹۲	ب - رنگ
۹۳	ج - نقش بر دیوار
۹۳	د - نورپردازی
۹۴	ه - آینه‌کاری و گچ‌بری
۹۵	و - آجرچینی و آمودهای چوبی
۹۷	هنر دروه صفوی از زاویه دیگر
۹۸	موسیقی
۹۹	نقاشی
۱۰۱	تذهیب
۱۰۲	خوشنویسی
۱۰۲	صحافی و تجلید
۱۰۳	معماری صفویه و نقدها
۱۱۴	افشاریه و زندیه

۱۱۵.....	قاجاریه و معاصر.....
۱۱۵.....	خانه صفوی.....
۱۱۸.....	نقش معماری صورت نگاری در صفویه.....
۱۱۹.....	شکوفایی معماری در دوره صفویه.....
۱۲۰.....	معرفی اجمالی شهر اصفهان.....
۱۲۲.....	معماری دوره صفوی.....
۱۲۵.....	مکان های دیدنی و تاریخی.....
۱۲۷.....	عصر زرین معماری مساجد.....
۱۳۲.....	روند معماری در دوره صفویه.....
۱۳۹.....	آثار بزرگ معماری دوره صفویه.....
۱۴۰.....	عالی قاپو.....
۱۴۱.....	چهل ستون.....
۱۴۱.....	پل اللهوردیخان.....
۱۴۱.....	پل خواجه.....
۱۴۳.....	چهار باغ.....
۱۴۳.....	میدان شاه.....
۱۴۳.....	مسجد شاه.....
۱۴۴.....	مدرسه چهار باغ.....
۱۴۴.....	معمارهای دوره صفویه.....
۱۵۳.....	اصفهان در دوره صفویه.....
۱۵۵.....	صفویان، ظهور دوباره معماری اسلامی.....
۱۵۸.....	ویژگی های شیوه اصفهانی.....
۱۵۹.....	کاشی هفت رنگ.....
۱۶۱.....	نورپردازی.....
۱۶۱.....	آینه کاری و گچ بری.....

۱۶۳	مسجد شیخ لطف الله.....
۱۶۴	وجه تمایز مسجد شیخ لطف الله.....
۱۶۶	دیدگاه دانشنامه درباره معماری صفویه.....
۱۷۰	یادگار تاریخی صفویان.....
۱۷۵	موسیقی و معماری در دوره صفویه.....
۱۷۶	بیش سخن.....
۱۸۰	محل های اجرای موسیقی.....
۱۸۰	۱- کوچه و بازار و خیابان.....
۱۸۲	۲- دربار یا مجلس شاه.....
۱۸۳	۳- بازار خاکی.....
۱۸۷	۴- قهوه خانه.....
۱۸۸	اشکال و انواع مختلف موسیقی.....
۱۸۹	الف) موسیقی نوایی.....
۱۸۹	۱- نقالی.....
۱۹۰	۲- ساهنامه خوانی.....
۱۹۱	۳- مناقب خوانی.....
۱۹۱	۴- سخنوری.....
۱۹۲	۵- حمله خوانی.....
۱۹۲	ب) موسیقی مذهبی.....
۱۹۲	۸- روضه خوانی.....
۱۹۳	۹- مداحی.....
۱۹۴	۱۰- نوحه خوانی.....
۱۹۴	۱۱- تعزیه خوانی.....
۱۹۵	۱۲- اذان.....
۱۹۶	۱۳- تلاوت قرآن.....
۱۹۶	ج) موسیقی ادیان و فرق.....

۱۹۷.....رقص

۱۹۸.....۱- چالانچی باشی

۱۹۸.....۲- چالچی باشی

۱۹۹.....۳- حافظ

۱۹۹.....۴- مولانا

۲۰۰.....۵- سرنایی

۲۰۰.....۶- تنبوری

۲۰۰.....۷- حسی

۲۰۰.....۸- نقاره‌چی

۲۰۱.....۹- کرایبی

۲۰۱.....۱۰- الله

۲۰۱.....۱۱- دده

۲۰۶.....تصمیمات مهم شاه عباس درباره هنر

۲۱۰.....آغاز پایتختی اصفهان و اقدامات شاه عباس

۲۱۴.....شاهزادگان و ایجاد بناهای بزرگ در اصفهان

۲۱۵.....اهمیت به گردشگری زنان در اصفهان

۲۱۵.....بهره بردن از استعداد شهرهای دیگر در ساخت اصفهان

۲۱۷.....اسکان اقوام غیر ایرانی در اصفهان

۲۱۹.....سیاست شاه عباس برای آبادانی اصفهان از زبان اسکندر بیگ

۲۲۲.....سیاست شاه عباس در باره اسکان آرامنه در اصفهان

۲۲۲.....شاه عباس و تجارت بین الملل و آرامنه

۲۳۲.....بحران پول در کشور و یافتن راه حل برای آن

۲۳۷.....شاه عباس و فرهنگ سازی ایرانی شیعی

۲۴۲.....قهوه خانه‌ها از مراکز تفریحی شهر اصفهان

۲۴۴.....شاه عباس و امر تفریح و نگاه تازه به زندگی

- ۲۴۵.....شاه عباس پایه گذار سیاست خارجی نوین ایران
- ۲۵۱.....شاه عباس، علم و دانش و هنر
- ۲۵۷.....اوج آرایه‌های معماری نزد صفویان
- ۲۶۲.....سقوط هنر و صفویان
- ۲۶۳.....جنگ با دشمنان در شرق و غرب و جنوب و داخل ایران
- ۲۶۵.....اقدامات عمرانی
- ۲۶۷.....ترویج هنر و علم
- ۲۶۸.....کاستن از اهمیت قزلباش‌ها
- ۲۶۹.....کاستن از اهمیت صوفیه
- ۲۷۰.....شک به فرزندان و کشتن آنان
- ۲۷۱.....اقدامات او در بسط تجارت با دول اروپایی
- ۲۷۲.....سختگیری‌های وی
- ۲۷۲.....مرگ و جانشینان
- ۲۷۴.....تصاویری از ساخته‌های هنری و معماری دوره صفویه

مقدمه

صفویان دودمانی ایرانی و شیعه بودند که در سال‌های ۸۸۰ تا ۱۱۰۱ هجری خورشیدی (برابر ۹۰۷-۱۱۳۵ قمری و ۱۷۲۲-۱۵۰۱ میلادی) حدوداً به مدت ۲۲۱ سال بر ایران فرمانروایی کردند. بنیانگذار دودمان پادشاهی صفوی، شاه اسماعیل یکم است که در سال ۸۸۰ خورشیدی در تبریز تاجگذاری کرد و آخرین پادشاه صفوی، شاه سلطان حسین است که در سال ۱۱۰۱ خورشیدی از افغان‌ها شکست خورد و سلسله صفویان برافتاد. دوره صفویه از مهم‌ترین دوران تاریخی ایران به‌شمار می‌آید، چرا که با گذشت نهصد سال پس از نابودی شاهنشاهی ساسانیان؛ یک فرمانروایی پادشاهی متمم از ایرانی توانست بر سراسر ایران آن روزگار فرمانروایی نماید. بعد از اسلام، چندین پادشاهی ایرانی مانند صفاریان، سامانیان، طاهریان، نزاریان، آل بویه و سربداران روی کار آمدند، لیکن هیچ‌کدام نتوانستند تمام ایران را زیر پوشش خود قرار دهند و میان تمام نواحی و مناطق جغرافیایی ایران در آن دوران یکپارچگی پدیدآورند. این دوره

یکی از سه مرحله دوران طلایی اسلام و دوره اوج تمدن اسلامی است.

صفویان، آیین شیعه را مذهب رسمی ایران قرار دادند. روش فرمانروایی صفوی تمرکزگرا و نیروی مطلقه (در دست شاه) بود. پس از ساختن پادشاهی صفویه، ایران اهمیتی بیشتر پیدا کرده و از بیات و یکپارچگی برخوردار گردیده و در زمینه جهانی نام آور شد. در این دوره روابط ایران و کشورهای اروپایی به دلیل دشمنی امپراتوری عثمانی با صفویان و نیز جریان‌های بازرگانی، (به ویژه داد و ستد ابریشم از ایران) گسترش فراوانی یافت. در دوره صفوی (به ویژه نیمه نخست آن)، جنگ‌های بسیاری میان ایران با امپراتوری عثمانی در غرب و با ازبکها در شرق کشور رخ داد که علت این جنگ‌ها جریان‌های زمینی و دینی بود.

ایران در دوره صفوی در زمینه مسائل نظامی، فقه شیعه، و هنر (معماری، خوشنویسی، و نقاشی) پیشرفت‌هایی نمود. از سرداران جنگی نامدار این دوره می‌توان قرقچای خان، الهوردی خان گرجی، و امام قلی خان را نام برد که هر سه از سرداران شاه عباس بزرگ بودند. از فقیهان و دانشمندان نامی در این دوره حسین خوانساری، میرداماد، فیض کاشانی، شیخ بهایی، ملاصدرا،

و علامه مجلسی نام‌ور هستند. هنرمندان نامدار این دوره نیز رضا عباسی، علیرضا عباسی، میرعماد، و آقامیرک هستند. از شاعران بزرگ و نامدار این دوره می‌توان به وحشی بافقی، صائب تبریزی، محتشم کاشانی و میر رضی آرتیمانی اشاره کرد.

درباره دولت صفوی

از جنبه‌های ویژه خاندان صفویه در دوران پس از اسلام ایران، رسیدن اسلام و تسبیح و تبار آن‌ها به صوفیان می‌باشد. این جنبه تمایز پادشاهی صفویه سبب مقایسه آن‌ها با پادشاهی پیش از اسلام ساسانی می‌شود. دودمانی که پایه‌گذاران آن از رده موبدان زرتشتی بودند و دین زرتشتی را به عنوان دین رسمی کشور اعلام کردند. همچنین این نکته باید گنجانده شود که نیاکان صوفی خاندان صفویه اصالتاً شیعه نبودند بلکه آن‌ها پیرو مذهب شافعی اهل سنت بودند. تغییر آیین گروه صوفیان خاندان صفوی به گروهی نظامی - سیاسی شیعه گرا در زمان شاه اسماعیل صفی‌الدین اردبیلی، یعنی خواجه علی آغاز شد.

شاهان دودمان صفویه در زمان به شاهی رسیدنشان به زبان ترکی آذربایجانی سخن می‌گفتند (به جز شاه اسماعیل یکم که از